

Plán důstojné úpravy Karolina předpokládá ovšem značný náklad finanční a proto vyhláší z usnesení akademického senátu veřejnou národní sbírku.*) K jejímu zdaru bude potřeba účinné pomoci hmotné i mravní celého národa. Naše studentstvo nabídlo již pomocnou ruku a spoléhám, že i všichni odchovanci naší *Almae Matris Carolinae*, právníci, lékaři, profesori i kněží přispějí vydatně svou hřivnou. Vznáším však prosbu ke každému dobrému Čechu a Slovákovi, aby přispěl podle svých sil k zdaru této národní akce. Tak jako český národ vybudoval si z vlastních prostředků své Národní museum a Národní divadlo, jistě přispěje i k záchraně a důstojné úpravě Karolina, kolébky naší národní kultury.

Za akademický senát university Karlovy:

Dr. Karel Domin, rektor.

Dr. Josef Říha, universitní notář.

Postavení britských dominií v právu mezinárodním.

Viktor Slatkés (Praha).

(Pokračování.)

4. *Domina a Společnost národů.*

Téměř všichni autoři rozlišují postavení britských dominií ve Společnosti národů a mimo ni. Rozeznávají tedy dvě oblasti mezinárodního práva, sféru Společnosti národů a t. zv. sféru diplomacie (*le droit international diplomatique, the general sphere of International Law*) neboli obecnou sféru mezinárodního práva. Dělení toto zavedl *Oppenheim*³⁴⁾; vedeno jest spíše zřeteli praktickými, neboť pojmového rozdílu mezi oběma oblastmi není. U britských dominií však nabývá toto rozdělení většího významu, neboť jejich postavení v obecné sféře jest mnohdy popíráno.

Podpisem mírové smlouvy versailleské stala se *dominia* podle čl. 1., odst. 1. Paktu o Společnosti národů jejími zakládajícími členy. Všimněme si blíže tohoto podpisu.³⁵⁾ Kdežto podpisy všech ostatních zakládajících členů jsou seřaděny v abecedním pořádku francouzském, podpisy dominií následují hned po podpisu Britské říše bez ohledu na abecední pořádek, a to podle ancienity. Následuje tedy po *Brasílii*: *Empire britannique, Canada, Australie, Afrique du Sud, Nouvelle-Zélande. Inde.*

*) Příspěvky mohou býti zasilány na rektorát university Karlovy, Praha I., Pařížská 901, nebo na šekový účet Poštovní spořitelny v Praze číslo 300.9000. Sbírnka byla povolena výnosem ministerstva vnitra z 31. března 1934, čís. 23.699/34-10. Příspěvky přijímá také redakce tohoto listu na čís. Pošt. spořitelny 26.473.

³⁴⁾ *International Law*, § 94a, b (*Roxburgh*, 3rd ed.). Srv. též *Hall, International Law*, 8th ed., p. 35.

³⁵⁾ Srv. *Hobza, Dokumenty*, str. 42.

Pořad podpisů jest ovšem irelevantní pro mezinárodní práva a závazky. Závažnější jest fakt, že mezi členy Společnosti národů, ani mezi smluvními stranami versailleské mírové smlouvy není nikde jmenováno Spojené království Velké Británie a Irska, že však smluvní stranou a členem S. n. jest »Empire britannique, British Empire«! Co je to *British Empire*? »Empire, a term used to denote a state of large size and also (as a rule) of composite character, often, but not necessarily, ruled by an emperor — a state which may be a federation, like the German empire from 1870 to 1918, or a unitary state, like the Russian empire before its collapse, or even, like the British Empire, a loose commonwealth of free states united to a number of subordinate dependencies.«³⁶⁾ Znamená tedy název British Empire veškeré území pod žezlem britského krále, včetně dominií, Indie, kolonií a protektorátů. To ovšem vede k povážlivým důsledkům: dominia a Indie byla by tedy dvakrát členy Společnosti národů, kdežto Velká Británie by vůbec členem samostatným nebyla a nemohla by ani ze S. n. vystoupiti, dominia však i po svém vystoupení by členy zůstala prostřednictvím »British Empire«. Zvolení dominia do Rady S. n. bylo by pak teoretickou anomálií, jak pravil *sir Austin Chamberlain*³⁷⁾ r. 1927 při volbě Kanady. — Jest jisto, že nelze přijmouti tento striktní výklad názvu »British Empire« a musíme vykládati Pakt o S. n., resp. jeho Přílohu podle jeho ducha, ne podle litery. Pak název »Empire britannique« neznamená nic jiného, než »Velká Británie a Severní Irsko a všechny části Britské říše, jež nejsou samostatnými členy Společnosti národů.«³⁸⁾ Jedině tento *teleologický* výklad vyhovuje zásadě rovnosti všech členů Společnosti národů.³⁹⁾ ^{39a)}

Jsou však dominia vskutku rovnoprávnými a plnoprávnými členy Společnosti národů? Na prvý pohled bychom odpovíděli kladně. Pakt zásadně uznává rovnost všech členů; r. 1928 prohlásila Rada S. n. v odpovědi na dotaz vlády Costa—Riky o výkladu čl. 21. výslovně, že všichni členové Společnosti mají stejná práva a stejné závazky.⁴⁰⁾ Avšak zvláštní postavení britských dominií, poutající je vespolek a k Velké Británii, má za následek, že také jejich postavení ve Společnosti národů není stejné jako u ostatních členů Společnosti, zejména pokud by se měl Pakt o S. n. vztahovati na poměr dominií mezi sebou a k Velké Británii.

³⁶⁾ Encyclopaedia Britannica, vol. 8, p. 402, 14th ed.

³⁷⁾ *Buchet*, op. cit., p. 54 a *Gemma*, op. cit., p. 221.

³⁸⁾ Slova *Balfourovy* zprávy, § 5a. Srv. *Baker*, op. cit., p. 363 seqq.

³⁹⁾ Roku 1923 se skutečně usnesla 4. komise S. n. při stanovení příspěvků, připadajících na jednotlivé členy S. n., změnit na návrh sira J. Allena slova »Britské říše« na »Velká Británie«. (*Zimmermann*, Společnost národů, str. 107.)

^{39a)} Stejně *Hobza*, Úvod do mezinárodního práva mírového, I., str. 223/224.

⁴⁰⁾ *Journal Officiel*, 1928, p. 1608. Srv. *Hobza*, Dokumenty, str. 37, pozn. 3).

Formální rovnoprávnost dominií jest ovšem nepochybná. Jako všichni ostatní členové Společnosti mají dominia svou delegaci ve Shromáždění, mají aktivní i pasivní právo volby do Rady a výborů Společnosti, jsou samostatnými členy Mezinárodní organizace práce a Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti v Haagu, do něhož mohou navrhovati t. zv. »národní skupiny« o čtyřech členech⁴¹⁾, z nichž dva mohou být jejich národnosti. Jaká jest však na př. »kanadská« národnost? Jsou v ní zahrnuti všichni občané britští? Rozhodnutí v této otázce přinesl speciální kanadský zákon »The Canadian Nationals Definition Act« z r. 1921, jenž stanovil přesně, kdo je kanadským občanem. Ostatní dominia nemají takového zákona, řídí se však jeho zásadami.⁴²⁾

Čl. 22. Paktu o Společnosti národů zavedl nový, před tím neexistující druh mezinárodních vztahů: *poměr mandátní*. Třetí skupina mandátů, C, bývalé to německé kolonie, byla — dle *Bucheta*⁴³⁾ — zavedena na přímou žádost dominií. Mandáty tyto byly Společností národů svěřeny britskému králi, aby v jeho jméně byly vykonávány vládami jeho zemí.⁴⁴⁾ Říšským zákonem britským z r. 1920 byl svěřen mandát nad Novou Guineí Australii. Podle tohoto zákona nesmějí být usnesení australského sněmu vykonávána na Nové Guinei beze svolení generálního guvernéra a schválení britského parlamentu. Jest to de facto omezení, ne-li porušení zásady čl. 22 Paktu o S. n., podle něhož mají mandáty C býti »administrés sous les lois du Mandataire, comme une partie intégrante de son territoire; administered under the laws of the Mandatory as integral portions of its territory«.

Už před válkou spravovala, od r. 1905, Australie podobně ostrov Papuu⁴⁵⁾. Avšak to byl mandát vnitrostátní, udělený Velkou Británií, zde však jde o mandát mezinárodní, pod dozorem Společnosti národů.

Ostrov Samoa byl svěřen Novému Zélandu, mandát nad Německou Jihozápadní Afrikou dostala Jihoafrická Unie, a to bez intervence Velké Británie.

Ostrov *Nauru* byl svěřen Britské říši, t. j. tedy Velké Británii. Podle čl. 22. Paktu o S. n. má se při obsazování mandátů dbáti zeměpisné polohy mandatářovy. Ostrov *Nauru* leží v Tichém oceáně, za války byl obsazen australským vojskem. Přece však nebyl svěřen ani Australii ani Novému Zélandu. Neboť má ložisko fosfátů. Odporu zmíněných dominií musila však Velká Británie ustoupit — napolo. Mandát nad ostrovem *Nauru* vy-

⁴¹⁾ Čl. 4. Statutu CIJ.

⁴²⁾ *Baker*, op. cit., p. 102/103. Srv. tamtéž, p. 129, note.

⁴³⁾ Op. cit., p. 72. Viz též *Zimmermann*, Společnost národů, str. 186/187, *Gemma*, L'Impero Britannico, pp. 343—371a, *Baty*, Protectorates and mandates v *British Year Book of International Law*. 1922.

⁴⁴⁾ Několik mandátů této skupiny bylo svěřeno Japonsku. Srv. *Journal Officiel*, 1921, p. 12 seqq.

⁴⁵⁾ *Buchet*, p. 72.

konávají nyní společně tři mandatáři: Velká Británie, Austrálie a Nový Zéland. Každých pět let jmenují po řadě svého správce. Exploataci fosfátů kontroluje tříčlenná komise.⁴⁶⁾ 47)

5. Postavení dominií v právu diplomatickém.

Postavení britských dominií ve Společnosti národů jest všeobecně⁴⁸⁾ uznáno, byť byl v jednotlivostech sporný dosah některých ustanovení Paktu, o čemž ještě bude na příslušných místech řeč. Postavení britských dominií v mezinárodním právu mimo S. n. jest daleko spornější. Na jedné straně nechybí hlasů, které dominia prohlašují za suverenní státy⁴⁹⁾, opírajících se zejména o definici vyslovenou říšskou konferencí r. 1926⁵⁰⁾, — na druhé straně jsou teoretikové, imperialisté, kteří popírají jakoukoliv mezinárodní osobnost dominií.⁵¹⁾

Mezi těmito dvěma krajními názory jest řada odstínů a stupňů. Nejlépe bude — podle mého názoru — postupovati *metodou srovnávací*: zjistiti skutečná mezinárodní práva a závazky dominií a srovnáním s jich právním základem stanoviti úhrnný jejich mezinárodní status. Je třeba konstatovati, že pouhé usnesení říšské konference — třebaš jeho politický a ústavně-právní význam jest dalekosáhlý⁵²⁾ — nesmí býti přeceňováno, co do účinků mezinárodních, jak to činí *Baker*. Sluší k němu hleděti jen tehdy, je-li v mezinárodním právu uznáváno a vykonáváno. Jinak má povahu pouhého přání, resoluce.

Nynější postavení dominií v Britské říši a vedení jejich zahraniční politiky spočívá na usnesení říšských konferencí z r. 1926 a 1930, resp. »Statutu Westminsterském« z 11. prosince 1931, avšak jen v hrubých rysech. Řada otázek jest dosud neupravena, některé výslovně odkázány dalším konferencím.

Zpráva (Balfourova) konference z r. 1926 klade hned na

⁴⁶⁾ Srv. *Buchet*, p. 74, *Charteris*, The Mandate over Nauru Island (British Year Book of International Law, 1924), *Zimmermann*, Společnost národů, str. 198/199.

⁴⁷⁾ O dalších důsledcích členství dominií ve Společnosti národů viz 7. kapitolu.

⁴⁸⁾ Srv. *Hall*, International Law, 8th ed., p. 35; *Fauchille*, Traité de Droit International Public, I, 1e, p. 221; *Rolin*, Le statut des Dominions (Revue de droit international et de législation comparée, 1923, IV, p. 223), jenž však neuznává důsledky tohoto členství na jejich mezinár. status vůbec; *Oppenheim*, International Law, § 94b; *Gemma*, L'Impero britannico, pp. 216 seqq. a j.

⁴⁹⁾ Na př. *Hatschek*, Völkerrecht, S. 42; *Fauchille*, l. c.

⁵⁰⁾ Viz níže.

⁵¹⁾ Zvláště prof. *Keith* v četných svých pojednáních o této otázce. Srv. zejména jeho »Imperial Unity and the Dominions«, »The Constitution, Administration and Laws of the Empire«, »Dominion Autonomy in Practice«. Také *Rolin*, l. c.

⁵²⁾ *Gemma*, op. c., p. 29, přiznává říšské konferenci jen povahu orgánu poradního, nikoliv právtvorného. Považují však usnesení konference za »constitutional convention« a tudíž za součást objektivního práva. Kodifikace »Westminsterského statutu« má pouze význam deklaratorní.

začátek definici dominií a Velké Británie: »*They are autonomous communities within the British Empire, equal in status, in no way subordinate one to another in any aspect of their domestic or external affairs, though united by a common allegiance to the Crown, and freely associated as members of the British Commonwealth of Nations.*« Jsou tedy podle této definice dominia i Velká Británie autonomními jednotkami navzájem sobě zcela rovnými. Velká Británie jest nesporně suverenním státem, z rovnosti s dominiemi by vyplývalo, že i dominia jsou suverenními státy. Tento závěr byl by však mylný, jak vysvitne z dalších kapitol.

A. Právo vyslanecké.

Před válkou nebylo pochybností o tom, že dominia nemají vyslaneckého práva. Účast na mírové konferenci v Paříži a členství ve Společnosti národů způsobily, že ani toto právo jim nemohlo býti odpíráno. R. 1920 svolila britská vláda ke zřízení kanadského vyslanectví ve Washingtoně⁵³). Kanada však tohoto oprávnění ihned nepoužila. R. 1924 zřídil Svobodný stát irský vyslanectví ve Washingtoně a r. 1926 konečně následovala Kanada, jež r. 1928 zřídila také vyslanectví v Paříži a r. 1930 v Tokiu. Jihoafrická Unie má vyslanectví ve Washingtoně, v Římě a v Haagu. Austrálie má ve Francii a v Kanadě pouze své obchodní zástupce. Spojené státy severoamerické akreditovaly r. 1927 své vyslance v Ottawě a Dublinu, v Kanadě zřídily své legace také Francie a Japonsko, v Jihoafrické Unii Itálie, Holandsko a Spojené státy⁵⁴). O existenci aktivního i pasivního vyslaneckého práva dominií není tedy pochyby. Velmi nejasnou jest však otázka poměru vyslance dominiálního k vyslanci britskému, otázka, kterou právem zařadil *Baker* do obsáhlé kapitoly »*Problèmes non résolus; Unsolved Problems*«⁵⁵). Tam, kde není vyslance dominia, je věc jasná: britský vyslanec zastupuje celou Říši britskou. To konstatuje také výslovně Zpráva říšské konference z r. 1926⁵⁶).

Jaký je však poměr kanadského vyslance ve Washingtoně k britskému vyslanci tamže? První dohoda o vyslaneckém právu dominia, *deklarace Bonar Lawova* z r. 1920, proklamuje zásadu diplomatické jednoty Britské říše⁵⁷). Nepřítomného britského vyslance zastupuje vyslanec kanadský (resp. irský a pod.). *Keith*⁵⁸) z toho soudí, že vyslanec dominia jest podřízen vyslanci britskému a praví, že vyslanec britský jest vždy zástupcem celé Říše a vylanec dominia taktéž. Pak bychom

⁵³) Srv. *Baker*, op. cit., p. 147 seqq., *Gemma*, op. cit., p. 193 seqq.

⁵⁴) Srv. *Gemma*, op. cit., pp. 49, 203/204.

⁵⁵) V VII. kapitole.

⁵⁶) § 5e. (Channel of Communication between Dominion Governments and Foreign Governements.)

⁵⁷) Srv. *Baker*, op. cit., p. 148; *Gemma*, op. cit., p. 201/202.

⁵⁸) *The Constitution, Administration and Laws of the Empire*, p. 46.

byli u nevidaného zjevu v novodobé diplomacii: tři zástupci Britské říše akreditovaní u jediné vlády! — Aby se vyhnul tomuto důsledku, *Keith* prohlašuje legace dominií za pouhé sekce legace britské. To ovšem nikterak neodpovídá zásadě o »equal status« svrchu citované. Vskutku však — přes výslovné prohlášení *deklarace Bonar-Lawovy* — diplomatické jednoty Britské říše vzhledem ke Spojeným státům severoamerickým, Francii, Itálii, Japonsku a Holandsku není. Diplomatická jednota ve formálním smyslu znamená jednotné diplomatické zastoupení a vedení zahraniční politiky. Formálně jsou však zástupci dominií zcela nezávislí na zástupci britském a vice versa. Ovšem okolnost, že vyslanci britští i dominiální jsou jmenováni britským králem, zajišťuje aspoň ve výběru osob jednotnou politiku zahraniční. Vyslanec dominia jest ovšem odpověden pouze vládě dominia.

Jaký jest však materiální vztah mezi nimi, t. j. jaká jest jejich kompetence? Podle zprávy konference z r. 1926⁵⁹⁾: »In cases other than those where Dominion ministers were accredited to the heads of foreign states, it was agreed to be very desirable that the existing diplomatic channels should continue to be used, as between the Dominion Governments and the foreign Governments, in matters of general and political concern.« Tuto zásadu aplikuje *Baker*⁶⁰⁾ na poměr britských a dominiálních vyslanců: mají ve společných otázkách postupovati společně.

B. Právo konsulární.

Do konce roku 1927 neměla dominia vlastní konsulární služby. Vyjednávání vedená toho roku mezi Kanadou a USA. nevedla k cíli. Též Irský svobodný stát reklamoval své právo konsulů. Dosud však konsulů dominií není, byli však zřízeni v některých státech *komisaři* neb *obchodní agenti* dominií, nemající ovšem hodnosti ani práv konsulů.

V dominiích byli cizí konsulové již před světovou válkou. Do r. 1926 jim uděloval *exequatur* britský král na návrh Foreign Office. Říšská konference r. 1926 stanovila⁶¹⁾, že před udělením *exequatur* jest nutno dotázati se vlády dominia. *Exequatur* samo udílí i nadále král na návrh Foreign Office, avšak vyžaduje se kontrasignace ministra dominiálního.

C. Způsobilst smluvní.

Smluvní způsobilst dominií jest dána už faktem jejich členství ve Společnosti národů. Mimo Společnost národů pak by mohla býti popírána jen státy — nečleny, z nichž největší, Spo-

⁵⁹⁾ V §u 5.

⁶⁰⁾ Op. cit., p. 150.

⁶¹⁾ V §u 5d. (Issue of Exequaturs to Foreign Consuls in the Dominions.)

jené státy severoamerické, ujednaly již mezinárodní smlouvy s Kanadou.

Říšská konference z r. 1923 vydala resoluci⁶²⁾, ve které doporučila, aby žádná část Říše neuzavírala jakékoliv smlouvy bez uvážení účinků na ostatní části Říše, po příp. na celou Říši. Tato zásada byla potvrzena říšskou konferencí r. 1926, jež připojila další zásady⁶³⁾: Před uzavřením smlouvy má být úmysl uzavřít smlouvu oznámen všem členům Commonwealthu, aby mohli projevit svůj názor. Ve všech případech, kdy budoucí smlouva se týká více než jednoho člena Commonwealthu, mají se interesovaní členové dohodnouti. Není-li proti smlouvě námitek, může být uzavřena. Je-li vhodno podle povahy smlouvy, aby byla ratifikována všemi vládami Říše, může považovati vláda vyjednávací mlčení vlád ostatních, jimž svůj úmysl sdělila, za souhlas k ratifikaci jich jménem. Všechny mezinárodní smlouvy mají být sjednávány jménem hlav států⁶⁴⁾. Podpisují se tedy jménem krále, a to plnomocníky, vždy za jednu část Říše, v pořadí ancienity (jako na Příloze k Úmluvě o Společnosti národů)⁶⁵⁾.

Vztahuje-li se smlouva jen na jediného člena Commonwealthu, podpisuje ji jménem krále zástupce tohoto člena. *Ustanovení kterékoliv mezinárodní smlouvy se nevztahují na poměr členů Commonwealthu inter se*⁶⁶⁾. Chtějí-li však členové Commonwealthu aplikovati ustanovení mezinárodních smluv mezi sebou, mohou tak učiniti správním aktem (administrative measure). V tom případě nebude ovšem tento akt uzavřen jménem králem, nýbrž jménem smluvních území.

P l n é m o c i delegátů dominií na mezinárodní konference a k vyjednávání a podpisu smluv jsou vydávány králem na návrh dominia. P o d p i s zástupce dominia váže jen toto dominium, podpis zástupce britského váže jen Spojené království s koloniemi a protektoráty, po příp. s Indií. Není tedy naprosto nutná t. zv. »*exclusion clause*«, z diplomatické opatrnosti připojená k Rvinskému paktu⁶⁷⁾. *Ratifikaci smluv* provádí vláda smluvní strany podle ústavy své země. O formě ratifikace nestanovily říšské konference ničeho. Praxe (usage) jest různá.

*Keith*⁶⁸⁾ popírá smluvní způsobilost dominií také poukazem na to, že pouze britský král ratifikuje mezinárodní smlouvy.

62) Otištěna jest v *Bakerově* cit. knize, p. 392/393 v pozn.

63) § 5a. (Procedure in relation to Treaties.)

64) Tento požadavek vyslovil ve Společnosti národů r. 1927 *sir Austir Chamberlain*; srv. *Journal Officiel*, 1927, 377, Séances du Conseil a *Zimmermann*, Společnost národů, str. 107.

65) Srv. vzor takové smlouvy v příloze *Balfourovy zprávy*. (Appendix. Specimen Form of Treaty.)

66) O aplikaci mezinárodních smluv na vztahy dominií a Velká Británie *inter se* viz 7. kapitolu tohoto pojednání.

67) Ve čl. 9. Viz *Hobza*, Dokumenty, str. 155. Srv. *Baker*, op. cit., p. 175/176.

68) *Journal of Comparative Legislation* 1923.

Totéž tvrdí i *Rolin*⁶⁹⁾. Král jest — podle *Rolina*⁷⁰⁾ — králem jednotné říše, jeho podpis zavazuje celou říši. Názor tento spočívá na předpokladu, že koruna britská jest jednotná a nedělitelná. Avšak vskutku není dnes jediné koruny britské, »the Crown is a divisible crown, shared only in the person of the King«⁷¹⁾, je šest korun a králů. Král britský je zároveň králem kanadským, irským atd. S tím jest v souhlasu také prohlášení (memorandum) *sira Roberta Bordena* na washingtonské konferenci r. 1922, jež jménem všech dominií konstatuje, že v Britské říši platí »constitutional convention«, podle níž ratifikace smlouvy, zavazující některé dominion, může se díti jen za souhlasu tohoto dominia.

Úplné smluvní volnosti však dominia přece nemají — a tím se ukazuje jejich neplnoprávné mezinárodní postavení. Král může totiž ratifikovati smlouvu jen spolupodpisu britského ministra zahraničí. Intervenuje tedy tento ministr, odpovědný britskému sněmu, i při vydávání plných mocí a ratifikačních listin. Mají tudíž dominia pouze omezenou způsobilost smluvní.⁷²⁾

6. Ústavní povaha Britské říše a její orgány.

A. Common Allegiance.

Citovaná definice dominií a Velké Británie z Balfourovy zprávy říšské konference z r. 1926 klade důraz na jejich »common allegiance to the Crown«, jež vznikla tak, že dominia a Velká Británie »freely associated as members of the British Commonwealth of Nations within the British Empire«. Svobodné sdružení Velké Británie a dominií jest politickým základem Commonwealthu, společná příslušnost ke koruně a některé společné orgány jsou základem právním.

B. Koruna.

Koruna, jejímž representantem jest král, jest symbolem jednoty Britské říše. Každý vládní akt v celé Říši děje se jménem krále, v dominiích má král své zástupce: generální guvernéry a guvernéry, jmenované na návrh (advice) vlády dominia⁷³⁾. Generální guvernér jest representantem koruny v dominiu, není však zástupcem britské vlády. Má dvojí postavení: 1. je zástupcem královým, 2. hlavou samosprávného dominia⁷⁴⁾.

⁶⁹⁾ Revue de droit international et de législation comparée, 1923.

⁷⁰⁾ P. 200.

⁷¹⁾ *Elliot*, The new British Empire, 1932, p. 132.

⁷²⁾ Intervenci britského ministra nelze považovati za pouhou formalitu, jak to činí *Baker* (p. 193). — Při ratifikaci Kelloggova paktu bylo ve Washingtoně poprvé uloženo za Britskou říši sedm ratifikačních listin.

⁷³⁾ Tak stanovila říšská konference r. 1930, kdežto dříve byli guvernéri a generální guvernéri jmenováni na návrh vlády britské po dotazu u vlády dominia. Srv. *American Journal of International Law*, vol. 25, 1931, p. 316 a *Gemma*, *L'Impero britannico*, p. 116.

⁷⁴⁾ Srv. podrobnější výklady v cit. knize *Gemmově*, pp. 155—174 a *Buchetově*, p. 21 seqq.

Generální guvernér není prostředníkem mezi vládou britskou a dominiální, jichž styk se děje přímo. Kompetence generálního guvernéra není tak rozsáhlá jako moc krále. Zejména mu nepřísluší právo vypovídati válku a uzavíratí mír, anektovati neb odstupovati území a jmenovati svého náměstka a guvernéry v jednotlivých provinciích. V mezinárodním styku nemá osoba generálního guvernéra (a jednotlivých guvernéřů) žádné působnosti, zde jedná přímo král, o jehož účasti na podpisu a ratifikaci smluv, jmenování vyslanců a udílení exequatur konsulům byla již řeč.

Nástupnické právo královské upraveno jest zákony britskými. Předmluva ke »Statutu Westminsterkému« stanoví, že toto právo, jakož i titul královský⁷⁵⁾ může býti změněno pouze za souhlasu sněmu všech dominií a Spojeného království⁷⁶⁾.

C. Státní občanství.

Důležitým právním svazkem všech členů Commonwealthu jest společné britské státní občanství (*nationality, nationalité*). Každá osoba narozená v Britské říši neb na britské lodi, každé dítě britského občana, byť narozené v cizině, jsou ipso facto britskými příslušníky⁷⁷⁾. I vnuk britského občana může se na vlastní žádost státi britským poddaným ve věku 21 let. Jinak se získává státní příslušnosti britské *naturalisací*, jež jest dvojí: říšská (*Imperial*) a místní (*local*).

Říšská *naturalisace* jest nyní založena na základě »The British Nationality and Status of Aliens Act« z r. 1914 a jeho novelách z r. 1918 a 1922. Lze jí dosíci za určitých podmínek a dává naturalisované osobě práva britského občana v celé Říši. Říšskou naturalisací uděluje britský státní sekretář nebo generální guvernér dominia.

Místní *naturalisaci* udílí vláda dominia za podmínek stanovených dominiálními zákony. O jejich účincích praví *Oppenheim*⁷⁸⁾, že cizinci místně naturalisovaní jsou pro mezinárodní právo (»for all international purposes«) britskými občany, ač nejsou snad občany Spojeného království. Místní naturalisace získává tedy naturalisované osobě pouze státní příslušnost dominia (*citizenship*). Dominia připouštějí za své občany jen britské poddané Jeho Veličenstva, avšak za zvláštních podmínek. Pouze Svobodný stát irský uděluje své »citizenship« také cizincům.

Společné britské státní občanství jest důležitým svazkem mezi členy Commonwealthu, avšak jeho důsledky nejsou v celé Říši stejné.

⁷⁵⁾ Upraven byl říšskou konferencí r. 1926 a zní: . . . king of Great Britain, Ireland and the Dominions beyond the Sea, Emperor of India.

⁷⁶⁾ Srv. *Gemma*, op. cit., p. 136.

⁷⁷⁾ Srv. *Oppenheim*, International Law, I, §§ 298 a 307; *Baker*, op. cit., p. 217 seqq.; *Keith*, Imperial Unity and the Dominions, I. chan. XII., Constitution, Administration and Laws of the Empire, chap. III., *Gemma*, L'Impero britannico, p. 137 seqq.

⁷⁸⁾ I, § 307.

D. Britský parlament.

Okolnost, že westminsterský sněm jest příslušný pro celou Říši, ukazuje, že zásada o »equal status« dosud důsledně provedena není. Avšak ve skutečnosti od r. 1914 nevykonával britský sněm zákonodárné moci nad dominiemi bez jejich souhlasu.⁷⁹⁾ Výslovně se však vzdal této výlučné moci ve »Statutu westminsterském«, kde se praví v čl. 3:

»No Act of Parliament of the United Kingdom passed after the commencement of this Act shall extend to a Dominion as a part of the law of that Dominion unless it is expressly declared in that Act that Dominion has requested and consented to the enactment thereof.«

Tím byla kodifikována zásada vyslovená již říšskou konferencí r. 1926⁸⁰⁾. Zákonodárství britského sněmu může se vztahovati tedy na dominia pouze s jich svolením. Naproti tomu výslovně potvrzena v čl. 2. platnost zákonů dominiálních, i když odporují zákonům britským. Zákonodárná moc dominií jest tedy nezávislá na britské legislativě a koná se *iure proprio*, nikoliv snad delegací sněmu westminsterského. Tak výslovně konstatovaly některé výroky soudních stolic⁸¹⁾.

Avšak britský parlament vykonává přece jakousi kontrolní moc nad dominiemi, a to nepřímo, prostřednictvím koruny a vlády britské. Králova účast na zákonodárné a výkonné moci v dominiích, o níž již bylo jednáno, vyžaduje také účasti ministra britského, odpovědného sněmu. Tak jest tedy westminsterský sněm nadřízen sněmům dominií⁸²⁾.

E. Říšská konference.

Tento nejdůležitější institut Britské říše nemá žádné opory v »legal law«. Jest to vlastně nejvyšší orgán Commonwealthu, určující směrnice jeho politiky vnitřní a zahraniční.

E. Jiné společné orgány.

Jinými orgány celé Říše jsou *Judicial Committee of the British Privy Council*, odvolací instance ve věcech soukromoprávních, *Committee of Imperial Defence*, založený r. 1904 a *Committee of Civil Research*⁸³⁾. Na říšské konferenci r. 1930 byl diskutován návrh na *Commonwealth Tribunal*⁸⁴⁾, který by jako rozhodčí soud vyřizoval spory mezi členy Commonwealthu, na způsob Mezinárodního stálého rozhodčího soudu

⁷⁹⁾ Gemma, op. cit., p. 145.

⁸⁰⁾ Balfourova zpráva, § 4 a. (Operation of Dominion Legislation.)

⁸¹⁾ Srv. Gemma, op. cit., p. 146.

⁸²⁾ l. c., p. 148.

⁸³⁾ Srv. Baker, op. cit., p. 230—232, 242/243.

⁸⁴⁾ Srv. American Journal of International Law, 1931, p. 317; Gemma, op. cit., p. 117/118.

v Haagu. Dopusud zřízen nebyl. Říšská konference r. 1932 jednala o zřízení *sekretariátu pro říšské záležitosti* a předala zkoumání této otázky zvláštnímu výboru⁸⁵⁾.

G. Ústavní povaha Britské říše.

Slovo »*Empire*«, odvozené z *imperium*, nepodává žádného vodítka pro určení státní formy Britské říše. Název »*British Empire*« klade více důraz na vrchnostenskou, vládní stránku moci. *Commonwealth* jest naproti tomu volné, svobodné sdružení autonomních jednotek sobě rovných. Jest tedy *British Commonwealth of Nations* jakousi Společností národů v malé společnosti Velké Británie a dominií, jakožto rovnoprávných členů. Viděli jsme, že tato rovnoprávnost není dosud úplně provedena: převaha jest na straně Spojeného království.

Právě tak jako jsou různé názory na právní povahu Společnosti národů⁸⁶⁾, tak se liší i názory na právní povahu Britské říše. Otázka tato závisí na pojetí suverenity a její dělitelnosti. Pojem suverenity mizí z moderní vědy mezinárodního práva (nikoli však z mezinárodní politiky), a jest považován za faktum právně irelevantní, metajuristické a nahražován různými konstrukcemi, hledícími vystihnouti podstatné znaky států, resp. subjektů mezinárodního práva. Tak se pokládá za měřítko pro existenci subjektivity mezinárodní jednou t. zv. kompetenční kompetence (Kompetenz-Kompetenz⁸⁷⁾, jindy skutečné provádění právního řádu (fakticita, efektivita)⁸⁸⁾ nebo mezinárodně-právní bezprostřednost (Völkerrechtsunmittelbarkeit⁸⁹⁾. U Britské říše jsou splněny veškeré tyto podmínky: jest tedy subjektem mezinárodního práva. Sporná jest pouze povaha její státní moci: do které z tradičních kategorií států zařadit Britskou říši? »It is impossible to fit the position of the United Kingdom and the Dominions into the accepted categories of international law«, praví *Keith*⁹⁰⁾ a *Gemma*⁹¹⁾ dokonce tvrdí: »L'interpretazione giuridica di una monarchia sestipartita che un po' sembra una, un po' sembrano sei, è parsa a taluno altrettanto difficile quanto quella teologica del mistero della Trinità.«

Souhlasíme-li s *Oppenheimem*⁹²⁾, že Společnost národů jest útvarem zcela nového typu, pak i Britskou říši musíme považo-

⁸⁵⁾ *J. Coatman*, Die britische Reichswirtschaftskonferenz von Ottawa (Weltwirtschaftliches Archiv, 37. Band, Januar 1933, S. 74).

⁸⁶⁾ Viz *Zimmermann*, Společnost národů, str. 81 a násl.

⁸⁷⁾ Tak *Knubben*, Die Subjekte des Völkerrechts, S. 179.

⁸⁸⁾ *Kelsen*, Der soziologische und juristische Staatsbegriff, S. 84.

⁸⁹⁾ *Kelsen*, Allgemeine Staatslehre, 1925, S. 127.

⁹⁰⁾ *Dominion Autonomy in Practice*, p. 65.

⁹¹⁾ *L'Impero Britannico*, p. 253.

⁹²⁾ *International Law*, § 167 c.

vati za mezinárodní subjekt *sui generis*⁹³⁾, ^{93a)}. *Fauchille*⁹⁴⁾ a *Nys*⁹⁵⁾ prohlašují Britskou říši od r. 1926 za spolek států. Před tím byla prý spolkovým státem. Tato přeměna by ovšem byla ojedinělou v dějinách. Dosud naopak spolky států (Německý Bund, Švýcarsko, USA.) se měnily ve spolkové státy. Povaze spolku států odporuje převaha Spojeného království, jakož i existence mezinárodní subjektivity celé Britské říše. Proto také není Britská říše personální unií, jak tvrdí *Zimmern*⁹⁶⁾; nejspíše se podobá *reální unií*, nezakládá se však na mezinárodní smlouvě, nýbrž *na státoprávních* »constitutional conventions« a zákonech britského sněmu. Jest přisvědčiti proto *Allinovi*⁹⁷⁾, že Britská říše není ani zcela (nettement) jednotnou (unitaire), ani zcela federální, ani konfederací států a spojuje četné charakteristické znaky každého z těchto typů vlády.

Neboť Britská říše jest ve stálém vývoji a změně.

(Dokončení.)

Lesoporiadkové prestúpenia

v uh. lesnom zákone (zák. čl. XXXI./1879) a v zákone o zá-
týmnej ochrane lesov (zák. č. 37/1928).

Hlavný radca politickej správy Vojtech B a d i k (Bratislava).

(Dokončení.)

Trestnosť lesoporiadkových prestúpení premlčí sa za jeden poľ. za dva roky a vymeraný trest za tri roky. Premlčanie sa pretrhne v určenej lehote písomným alebo zápisničným oznámením, učiněným hociktorou osobou u príslušnej vrchnosti (§§ 58 a 59). Trestnosť lesných priestupkov premlčí za dva dva roky. Použití sa majú predpisy trestného zákona (§§ 107.—124. zák. čl. V/1878) ohľadom pretrhnutia a započatia premlčania (§§ 86 a 87). Vykonateľnosť trestu, vymeraného pre lesný priestupok, prestane po uplynutí 3 rokov. Pretrhne sa toto premlčanie opatrením vrchnosti, smerujúcim k vykonaniu rozsudku a učiněným proti odsúdenému, začína ale znova dňom nariadenia poľ. vykonania pretrhujúceho opatrenia (§ 88.).

Nahradenie lesoporiadkovými prestúpeniami iným spôsobom

⁹³⁾ *Oppenheim* sám, ani *Roxburgh*, vydavateľ jeho diela v 3. vyd., se nevyslovujú určité o právni povaze Britské říše. Ve 4. vyd. praví *Mac Nair* (p. 200), že *British Empire* »is *sui generis* and defies classification«.

^{93a)} K témuž názoru dochází *Hobza* v Úvodu do mezinárodního práva mírového (I., str. 175): »Je to jistě svaz *sui generis*«.

⁹⁴⁾ *Traité de droit international public*, I, p. 246.

⁹⁵⁾ *Droit international*, I, 405. Stejně *Hatschek*, *Völkerrecht*, S. 41 n. ff.

⁹⁶⁾ *The Third British Empire*, p. 49.

⁹⁷⁾ *Le statut international des Dominions britanniques* (*Revue de droit international et de législation comparée*, 1925, p. 760).